

זכרון עולם

האשה החשובה ודפת צדקה וחסד

מרת רודה שניצר

ע"ה

ב"ר מאיר ז"ל

תנצב"ה

מאורות דחסידי סוכטשוב

כולל דחסידי סוכטשוב

כולל "סנה משה" ע"ש הר"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש למגידי שיעור "דף היומי"

חום סוכה 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם

איש חי רב פעלים רודף צדקה וחסד

משה שניצר

ז"ל

ב"ר מנחם מנדל ז"ל

תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

מסכת שבת צ"ה - ק"א ♦ כלאים ב', ז' - ג', א'

בס"ד, כ"ד טבת תשע"ג

גלין מס' 711

השבוע בגלין

♦ האם מותר "לתפור" בשר אדם בשבת

♦ העברה ברשות הרבים כשהעקירה וההנחה ברשות אחרת

♦ בין כלאים לשעטנז

♦ הקפאת גלידה בשבת קודש

♦ ההבדל בין גיבון לבין הקפאת מים

♦ גלידת "דולדראמא"

דבר העורך

הדף היומי הוא דבק

המכתב הבא נשלח מברזיל. בשיחה עם כותב המכתב הוא התבקש להזדהות כ"אברך חסידי". מכתב זה נטמן עד כה בארכיון, מפני שתפקידו לשמש כדברן וכזרז בעיצומו של הטיפוס במעלה התלות של מסכת גדולה וארוכה כמסכת שבת. אין ספק, הידע הנצבר - רב. המושגים הנלמדים על ידי הלומדים - חשובים לאין ערוך. הסיפוק הרוחני - מי ידמה לו. ובכל זאת, קצת חיזוק לא מזיק.

לכבוד מאורות הדף היומי:

אני מתגורר בברזיל.

הזמן לי להכיר יהודי כבן שישים, תלמיד חכם, גם אמיד, הקובע עיתים לתורה באופן רציף. בכל רגע פנוי הוא שווה בבית המדרש ולומד, וגם האנשים המבקשים אחריו כדי להתירמו לצרכי צדקה שונים, פונים לבית המדרש בו הוא שווה ומבקשים את עזרתו. **לב** רחב לו. לא זו בלבד שהוא מסייע להם בממון, הוא גם משתדל לדאוג להם לסעודה הגונה, ובערוב היום, לא פעם הוא מלין בביתו משולחים, כדי שינוחו מעמל יומם המפרך.

יום אחד הוא סיפר לי, "דע לך, כי בזכות המשולחים אני לומד את הדף היומי". המשפט הבלתי ברור שיצא מפיו, גרם לי לשבת לידו ולשמוע מפיו דברים שלבסוף גם חיברו אותי אל הדף היומי. הסכיתו ושמעו.

המשולחים בברזיל עובדים קשה מאד. הגבירים אינם מתגוררים באזור אחד, ויש לטרוח ולנסוע ממקום למקום כדי לאתרם. בסוף יום שכזה המשולח מותש לחלוטין, ולא פלא. יהודי תלמיד חכם זה הבחין, כי רק היהודים אשר קבעו את נפשם עם הדף היומי, מסוגלים לפתוח גמרא בסוף יום עבודה מתיש וללמוד את הדף היומי. האחרים, <<

דף זה/א מגבן חייב משום בונה

הקפאת גלידה בשבת קודש

בסוגייתנו אנו למדים כי "מגבן חייב משום בונה". בעת הקמת המשכן בנו את קרשיו ולפיכך בשבת אסור לבנות, שכן למדנו, כי כל המלאכות שנעשו בעת הקמת המשכן, אסורות בעשייה בשבת. אלו הן ה"אבות", ולכל אב מלאכה יש תולדות, שהן מלאכות הדומות לאב. גמרתנו אומרת, כי בשבת אסור לגבן את הגבינה, מפני שפעולת הגיבון היא תולדה של מלאכת בונה. גבינה עושים, כידוע, מחלב, ולפיכך יש בכך משום מלאכת בונה, כפי שמסביר הרמב"ם (הלכות שבת פ"ז הלכה ו'): "שכל המקבץ חלק אל חלק ודבק הכל עד שיעשו גוף אחד הרי זה דומה לבנין".

ההבדל בין גיבון לבין הקפאת מים: הפוסקים דנים אם כשם שאסור לגבן כך אסור להקפיא מים, ומפליא לגלות כי הם מצאו שלושה חילוקים שונים בין גיבון גבינה לבין הקפאת מים. הראשון שבהם הוא, כי גיבון הגבינה מתבצע בידיו של המגבן, הוא מגבנה במו ידיו. לעומת זאת הקפאת מים נעשית מאליה, הקור הוא המקפיא את המים. הדרגה הגבוהה ביותר שאפשר לייחס לאדם היא, שהוא גורם לבנייה.

החילוק השני הוא, שבניית הגבינה מעניקה לה את צורתה הסופית והקבועה. כל עוד היא תהא מאכל, זו צורתה. שונה הוא מעמדם של מים מוקפאים, שכל מהותם תלויה בקור ואיש לא יטען כי זו צורתם הסופית כדבר מאכל. הואיל ובמלאכת "בונה" קיים משקל רב משמעות לכך שהבנייה תעשה באורח קבע, לפנינו סיבה נוספת להתיר הקפאת מים.

ההבדל השלישי והאחרון בין גיבון גבינה לבין הקפאת מים מתמקד באופן הבנייה. גיבון גבינה מתבצע על ידי קיבוץ חומרים שונים ועירובם זה בזה, עד אשר התערובת המושלמת הופכת לגבינה ערבה. המקפיא מים אינו מקבץ חלקים, אינו מערב אותם. המים הנוזליים קופאים ותו לא. האם זה "בונה"?

יש אחרונים שהתבססו על שלושה חילוקים אלו כדי להתיר הקפאת מים בשבת (ראה שו"ת חדות יעקב אור"ח סימן ד' וסימן ה'; שו"ת ציץ אליעזר ח"ו סימן ל"ד; שו"ת שבט הלוי ח"ג סימן נ"ה, ושו"ת יחווה דעת ח"א סימן ל').

זעילוי נשמת

מרת **חיה הנטר** ע"ה

ב"ר לייב ז"ל

נלב"ע כ"ז בטבת תשע"א

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחי

זעילוי נשמת

מרת **יהודית בריינה קמר** ע"ה

בת הרב אברהם מרדכי ואסתר טוביה ויגרטן ז"ל

נלב"ע כ"ג בטבת תשס"ח

תנצב"ה

הונצחה ע"י בניה

יוסף משה יהודה ואבינועם קמר שיחי

זעילוי נשמת

הר"ר **אהרון מזוז** ז"ל

ב"ר יוסף וקמונה ז"ל

נלב"ע כ"ח בטבת

תנצב"ה

הונצח ע"י בנו ידידו הר"ר **מאיר מזוז** שיחי

לעילוי נשמת

מרת **יידל עליזה מי-זהב** ע"ה בת הר"ר מאיר ז"ל

נלב"ע כ"ז בטבת תשנ"ז **תנצב"ה**

הונצחה ע"י בניה ידידו הר"ר **מנחם, גבריאל ואוריאל מי-זהב** ומשפחותיהם שיחי

נר ה' נשמת אדם

גלידת "דולדרמא": בימים עברו, טרום עידן המקפאים, כבר התעורר דיון על עשיית גלידה בשבת, "דולדרמא" קראו לה. מכשיר הייצור היה בנוי משני כלים, כלי גדול ובתוכו כלי קטן. בכלי הקטן הניחו משקים שונים עם סוכר, לתוך הכלי הגדול ריסקו חתיכות קרח, ואחר כך סובבו את הכלי הקטן בתוך כלי הקרח, עד שהמשקים שבתוכו קפאו והפכו למעדן.

הגאון רבי חיים פלאג'י (ח"ב סימן קצ"ב) אסר לעשות זאת בשבת, מפני שלדעתו פעולה זו זהה ל"מגבן". אולם, סברא מעניינת כתב בספר שביתת השבת (ח"א דף ט'), כי בעשיית גלידה בימים שבהם לא היו מקפאים, יש בה היתר רב על פני ימינו, שכן, בהעדר מקפא, הגלידה אינה ראויה להתקיים כלל ואינה דומה למגבן גבינה העתיד להתקיים מספר ימים, או אף לגלידה בת ימינו שאפשר לשמרה במצבה הנוכחי.

הדעה הרווחת בין הפוסקים היא, כי אין חשש איסור בהקפאה, מאחר שאינו דומה למגבן. אך יש מן הפוסקים שכתבו כי לדעתם ראוי להמנע מכך משום איסור "מוליד" ורק במקום צורך ניתן להקל (עיין רמ"א אורח סימן ש"ח סעיף ט"ז).

קיימות דעות שונות בנושא, אך נציין, כי לגבי גלידה שהיתה קפואה והופשרה, כתב בספר שמירת שבת כהלכתה (פ"י הערה כ') בשם הגרש"ז אויערבך זצ"ל, כי מותר להחזירה למקפא, אף שבכך תקפא שנית, שכן, היא כבר קרוייה "גלידה" ואין כאן יצירה חדשה בתוספת הקפאה.

דף צה/א ופוסקת משום בונה

האם מותר "לתפור" בשר אדם בשבת

מחלוקת רבתי קיימת בין רבי אליעזר לחכמים. רבי אליעזר אומר, כי מן הפסוק (בראשית ב/כב) **"ויבן ה' אלוקים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה"**, אנו למדים כי מלאכת "בונה" שייכת גם באדם, והגמרא דורשת ומוכיחה, כי גם קליעת שערות נכללת בהגדרה זו ונחשבת בניין באדם. חכמים חולקים וסוברים, כי אין בכך איסור מן התורה, אך גם הם מודים כי פעולה זו אסורה מדברנן מפאת דמיונה למלאכת בונה (רמב"ם הלכות שבת פרק כ"ב הלכה כ"ו).

ומה בדבר עשיית יתר מלאכות השבת בגוף האדם?

הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל כתב (שו"ת מנחת שלמה תניא ח"ב-ג סימן ל"ה), כי אין כל ספק שאסור לבצע את מלאכות השבת בגוף האדם. הוא נדרש לדון בכך, כאשר התעוררה שאלה מעשית לגבי מלאכת תופר. היה זה כאשר אדם שנחתך בשבת הסתפק, אם מותר לתפור את החתך בשבת, לאחר שהרופאים חיוו את דעתם, שהמתנה עד מוצאי שבת אין בה פיקוח נפש, והתפירה בשבת אינה אלא בבחינת עדיפות.

אמנם, כותב הגרש"ז, יתכן שקיימת סברה לחלק בין מלאכת "תופר" לבין תפירת חתך בגוף האדם, שכן, שני חלקי הבשר המיועדים לאיחוי הם עדיין חלק מגוף אחד, הם חיים, ואינם נפרדים זה מזה לחלוטין, ואלמלא היו חיים בגוף אחד, לא היתה תפירתם מועילה מאומה. הוי אומר, יתכן שאין כאן שני חלקים. עם זאת, הוא מסיק, כי יש לחשוש לאיסור תורה ולא להקל ולתפור בשבת. כך גם דעתו של הגר"ש וואזנר שליט"א (שו"ת שבט הלוי ח"ט סימן ע"ד), אשר מוצא גם הוא סברא מעניינת להבדיל בין מלאכת תופר לבין תפירת חתך באדם. שהנה, תפירת שני חלקי בד זה לזה נעשית באמצעות חוט התפירה, הוא המחובר והוא המאחד את שני החלקים, וכך היא צורת הבגד מכאן ואילך. שונה הוא בשר אדם, שתפירתו אינה מאחה את שני החלקים, אלא מצמידתם זה לזה והם מתאחים מאליהם במהלך ימים אחדים. תפירת הבשר, איפוא, אינה אלא מחזיקה את שני חלקי הבשר בחזקה.

למעשה, כאמור, הכל פוסקים, כי אסור לתפור בשר אדם בשבת, למעט מקרה של פיקוח נפש, כמובן. שני פוסקים אלו נחלקו לגבי הדבקות פלסטר על חתך. הגר"ש וואזנר שליט"א מסופק אם פעולה זו נחשבת אסורה, אם מפני מלאכת תופר, שהרי סוף סוף היא מאחה ומחברת בין שני חלקי הבשר החתוך ואם מפני מלאכת מכה בפטיש, אשר לפיה אסור בשבת להשלים יצירה (עיי' רמב"ם הל' שבת פ"י הל' י"ז).

ואילו הר"ד ד"ר אברהם סופר הי"ו כותב בספרו נשמת אדם (ח"ה סימן ש"מ), כי הגרש"ז זצ"ל הורה שאין צורך להמנע מכך, מפני שהדבקות הפלסטר אינה פעולה כתפירה המתערבת בתוך הבשר והחוטים מקשרים בין שני החלקים, אלא הפלסטר הוא כמו חבל, אמצעי חיצוני, המונע מן החתך להמשיך להתרחב.

דף צז/ב מרשות היחיד לרשות הרבים ועבר ארבע אמות ברשות הרבים

העברה ברשות הרבים כשהעקירה וההנחה ברשות אחרת

בסוגיות אלו הגמרא עוסקת בדיני מלאכת הוצאה בשבת, הניתנת לביצוע בשני אופנים: א. העברת חפץ מרשות היחיד לרשות הרבים, ולהיפך. ב. העברת חפץ ברשות הרבים למרחק ארבע

אינם מסוגלים. אין זו גוזמא. הראש כואב ממאמץ ומחום, הרגליים דואבות, על ההרגשה אין צורך להרחיב את הדיבור, והמיטה המרווחת היא המפלט היחיד לפני היום החדש העומד להתרגש עליהם.

ובכל זאת, לומדי הדף היומי אינם מוותרים, או יותר נכון, אינם מסוגלים לוותר. עם כל הקשיים, הם פותחים את הגמרא, פוערים את עיניהם הלאות, מתחברים אל הגמרא ואגלי טל של חיים מורעפים עליהם ומרוויים את נשמתם.

מני אז החליט אותו יהודי כי גם הוא יקבע ללמוד את הדף היומי. לא משנה מה יהיה. הדף היומי הוא דבק, כדאי להתחבר אליו.

גם אני, מסיים כותב המכתב המרגש, הצטרפתי בזכותו לדף היומי.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorotco.il

ברכת התורה, העורך

פנינים

דף צח/ב

תָּמִים = תָּמִים?

ת"ר: קרשים מלמטן עוביין אמה, ומלמעלן כלין והולכין עד כאצבע, שנאמר (שמות כו,כד): יָהִי תָמִים עַל רֹאשׁוֹ, ולהלן הוא אומר (יהושע ג,טו): תָּמּוּ נִכְכְּתוּ (רש"י: מה תָּמּוּ הנאמר להלן לשון כלייה - אף תָּמִים האמור כאן לשון כלייה), דברי רבי יהודה. רבי נחמיה אומר: כשם שמלמטן עוביין אמה - כך מלמעלן עוביין אמה, שנאמר יחדיו (שמות שם). והכתיב תָּמִים! והוא דליתו שלמין ולא ליתו דניסרא (רש"י: דלא לייתי דנסרא. קרש אחד מב' חתיכות). **נחלקו** התנאים בביאור המילה "תמים" שנכתבה ביחס לקרשי המשכן. המילה "תמים" כתובה בתורה 21 פעמים. בדרך כלל מנוקד תָּמִים (קמץ ומ' רפה), ופירוש המילה הוא שְׁלֵם, שאין בו חיסרון או מום מוחשיים (כמו: תָּמִים יָהִי לְרִצּוֹן כָּל מוֹם לֹא יָהִי בּוֹ, ויקרא כב,כא) או מופשטים / רוחניים (כמו: נָח אִישׁ צָדִיק תָּמִים, בראשית ו,ט). רק לגבי קרשי המשכן (פעמיים: בפרשת תרומה ובפרשת ויקהל) כתובה המילה בניקוד אָחֶר: תָּמִים (פתח ודגש חזק במ'), וכאן נחלקו בפירושו:

לפי רבי נחמיה, הרי זה ככל שאר "תָּמִים" שבתורה (על אף הניקוד השונה), ורצונו לומר שיש להביא את הקרשים מעץ שלם, ולא להביא קרש מורכב מכמה נְסִרים. ואילו לרבי יהודה, "תָּמִים" זה שונה מ"תָּמִים", והוא מלשון כלייה, שעוביים הולך ומצטמצם כלפי מעלה. יתכן שמחלוקת זו נעוצה בשאלה אם יש אֵם למקרא או אֵם לַמְסוּרֶת הפתיב (עיי' פסחים פו/ב וברש"י שם ד"ה ת"ל בבית אחד: "ואני שמעתי חילוף: ר' יהודה סבר יש אם למקרא...").

לומדים בשלמות

שיחה עם הגאון

רבי פנחס משה לנדמן שליט"א

מגיד שיעור בדף היומי

בבית המדרש הגדול נדבורנה -

בני ברק

השיעור מתקיים מדי יום

בשעה 20:30

התגובות החמות הרבות, הבאות מכל שכבות הציבור, מלמדות כי יוזמת 'לומדים בשלמות'

לומדים בשלמות - המשך

התקבלה באהדה גדולה ובחיבה יתרה. לימוד המשנה מדי יום, הופך לנחלת הכלל שרק שואלים את עצמם איך לא חשבו על זה קודם?

פנינו אל הרה"ג רבי פנחס משה לנדמן שליט"א, לשמוע עדות אישית מפיו של מרביץ תורה מוערך, על לימוד המשנה והתועלת הרבה שבה.

איך התקבל לימוד המשנה בקרב חברי השיעור?

הרב לנדמן שליט"א: "על זה נאמר כל צמא לכו למים ואין מים אלא תורה - מדי יום אני רואה את הצמא הגדול שבקרב ציבור הלומדים, ללמוד את המשנה נוסף על לימוד הדף היומי. לימוד המשנה התקבל בחביבות גדולה, וכל לומדי השיעור שמחים בו מאוד."

כמה זמן לוקח לימוד המשנה?

הרב לנדמן שליט"א: בשיעור שלנו, אנו לומדים את המשנה מדי יום בסוף השיעור. זה לוקח כשלוש דקות. שלוש דקות שתועלתן נצח נצחים - לסיים את הש"ס כולו בשלמות!"

"אני חייב לומר" - מוסיף הרב לנדמן שליט"א - "שרעיון מהפכני שכזה מי פילל שנראה אותו מתגשם. זכות הרבים תלויה בגאון רבי חיים דוד קובלסקי שליט"א, אשר הפך את סיום הש"ס בשלמותו לנחלת הכלל. בגמרות המהודרות שבהוצאת 'מאורות הדף היומי', יש לנו את המשנה על הדף ממש, מבלי צורך לדפדף. בסוף הגמרא ביאור ערוך בטוב טעם - מה יכול להיות יותר טוב מזה?"

לסיים - מה תוכלו להגיד למגידי שיעורים אחרים?

הרב לנדמן שליט"א: "על אף הביאור המיוחד שבסוף הגמרא, המגיד שיעור צריך להכין מתחילה את המשנה, כי פעמים המשנה דנה בנושאים פחות מוכרים וידועים. אבל הכי חשוב, שכל מגידי השיעורים יצטרפו לרעיון הנפלא הזה, להרוויח רווח עתק לנצח נצחים כמעט בלי מאמץ. הרי כבר לומדים את הדף, כבר הגענו לשיעור, עוד כמה דקות ונרוויח משנה, ונסיים ש"ס בשלמותו ממש - הרי זה ממש 'מרבית תורה מרבה חיים'!"

אשרי הזוכים. אכן זכות גדולה היא למרבי התורה - לומדי הש"ס בשלמות, להרבות חיים ללומדיה.

אמות לפחות. הן העברה מרשות לרשות והן העברת חפץ ד' אמות ברשות הרבים אינה נחשבת מלאכת הוצאה מן התורה אלא אם כן החפץ נעקר מהקרקע, או ממקום בו היה מונח, בתחילת המעשה, והונח בסופו.

לגבי הוצאה מרשות לרשות, על העקירה להתבצע ברשות ממנה הוציאו את החפץ, ועל ההנחה להתקיים ברשות אליה הוציאו את החפץ. לגבי העברת ד' אמות ברשות הרבים, הדברים כבר אינם פשוטים. המאירי (סוכה מג/א) כותב מפורשות, כי אין צורך שהעקירה וההנחה יתקיימו ברשות הרבים דווקא, די בכך שהמעשה התחיל בעקירה והסתיים בהנחה, וכגון, אדם עקר חפץ מרשות היחיד, הלך ד' אמות ברשות הרבים וחזר לרשות היחיד והניחו [וברשי" ובתוס' שם ד"ה ויעבירונו משמע ג"כ כשיטתו. אולם האחרונים דוחים את ההוכחה]. במקרה זה, המעשה התחיל והסתיים בעקירה והנחה, אך לא במקום שבו נעבר האיסור, ברשות הרבים.

הגאון רבי מנחם זמבה זצ"ל מעיר, כי לכאורה, המשא ומתן בסוגייתנו סותר לדברי המאירי. לשם הבנת דבריו המרתקים, הבה נשקע קמעא את מחשבתנו בגמרתנו.

כלל נקוט בהלכות שבת, כי העושה שתי מלאכות באותה פעולה - חייב שני קרבנות חטאת. ברם, אם שתי המלאכות הללו הן אב ותולדה של אותו אב, וכגון הזורע ומשקה כאחת, אינו חייב אלא אחת [פעולת השקאה היא תולדה של אב מלאכה זורע]. גמרתנו דנה בדעת רבי יהודה, שמא גם על כגון דא מתחייבים פעמיים.

נתון נוסף שאנו למדים בגמרתנו הוא, כי אב המלאכה של מלאכת הוצאה כולל הוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים, והעברה של ארבע אמות ברשות הרבים היא בכלל מלאכת "הוצאה".

מעתה דנה הגמרא, במקרה המובא בברייתא: הזורק חפץ מרשות היחיד לרשות הרבים ולפני שהחפץ נח ברשות הרבים הוא עבר ארבע אמות. לכאורה, אדם זה עשה מעשה אחד, העברה מרשות היחיד לרשות הרבים, שהרי לא התבצעה עקירה והנחה ברשות הרבים. ברם, אומרת הגמרא, לאור הכלל "קלוטה כמי שהונחה" יש להתייחס אל החפץ כמי שהונח ברשות הרבים, ושב ונעקר ממנו לרשות היחיד ["קלוטה" - חפץ הקלוט באווירו של מקום, "כמי שהונחה" - כמי שהונח על הקרקע באותו מקום]. אדם זה, מתחייב בכפליים במעשה אחד. אחת על הוצאת החפץ מרשות הרבים לרשות היחיד, ושתיים על הכנסת החפץ מרשות הרבים לרשות היחיד.

נשים נא לב, כי בעצם חילקנו את פעולת הזריקה לשתי פעולות, בהניחנו את החפץ המעופף על קרקע רשות הרבים. לכאורה, לפי שיטת המאירי, אין צורך בכך. נניח לחפץ להמשיך לעופף באוויר, ועדיין בידינו אפשרות לחייב את הזורק בכפליים [אם חייבים שתי חטאות גם על שתי מלאכות מ"אב אחד]. אחת, על כך שהחפץ הועבר מרשות היחיד לרשות הרבים, וכן על כך שהחפץ עבר ארבע אמות ברשות הרבים, שהרי לשיטתו, אין צורך בעקירה והנחה במקום שבו מתבצעת המלאכה (תוצאות חיים סימן ג').

קושיה מופלאה זו מיושבת על ידי האחרונים תוך כדי שהם מעניקים לנו הסבר יסודי ביותר על מלאכת הוצאה.

לומדי הדף היומי כבר התוודעו לכך, שיתכן שאדם יעשה פעולה אחת האסורה בשבת, ויתחייב עליה שתי חטאות, וכגון, הזומר ענפים מתוך כוונה כפולה, להיטיב עם העץ, ולהשתמש בענפים, חייב משום זורע על הטבתו את העץ, ומשום קוצר על נטילת הענפים לשימוש. כלומר, לפנינו מעשה אחד עם שתי תוצאות שונות לחלוטין. העץ השתפר, יבריא, יצמיח פירות משובחים, והענפים ישמשו להסקה. שונה הוא המקרה שלפנינו. אי אפשר לטעון, כי בפעולתו של יהודי זה, אשר העביר חפץ מרשות היחיד לרשות הרבים תוך כדי הליון ארבע אמות ברשות הרבים, כרוכים שתי תוצאות, שהרי הכלי עבר ממקום למקום ותו לא. תוצאה אחת - איסור אחד. גם אם נסבור, איפוא, כי חייבים שני קרבנות חטאת על מעשה אחד הכולל בתוכו שתי מלאכות שמקורן באב מלאכה אחת, היכן שהתוצאה זהה, אין שני קרבנות.

אין, איפוא, סתירה לדברי המאירי מסוגייתנו (קהילות יעקב סימן ה').

מאמר על משנה מסדר זרעים הנלמדת עם הדף היומי

משנה, כלאים, פרק ב', משנה ז': רבי שמעון אומר אחד זרע פשתן ואחד כל המינים

בין כלאים לשעטנז

במאמר זה נעסוק בדיון מעניין על הרחבת 'שטחים' של היתר שנוצרו בתוך גבולות איסור, וניהנה מסברה יפה ומאירת עיניים של הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל.

בתחומים רבים ידוע לנו כי היתר לעבור על איסור מסויים אינו מאפשר להרחיב את גבולותיו, כגון: כאשר יש צורך של פיקוח נפש לבשל מאכל בשבת עבור חולה שיש בו סכנה, אין היתר להוסיף מאכלים נוספים לקדרה, אלא מותר לבשל רק את שדרוש לחולה. דוגמה נוספת מאיסורי כלאים: התורה אוסרת לרתום שני בעלי חיים שונים יחד לעשיית מלאכה. אם נזקקים לרתום שור

לעילוי נשמת

הר"ר שלמה בירנברג ז"ל

ב"ר אלימלך ז"ל נלב"ע כ"ח בטבת תשל"ה ומרת שושנה רייזל בירנברג ע"ה

ב"ר שלמה ז"ל נלב"ע ב' בטבת תשנ"ו

תנצב"ה

הונצחו ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת שרה חרפ-רבינוביץ ע"ה

ב"ר דוד יהודה הלוי ז"ל נלב"ע כ"ט בטבת תשמ"ו

תנצב"ה

הונצחה ע"י בנה ידידו ר' אברהם (אבי) דוד

סילון (חרפ) הי"ו ומשפחתו שיחיו - ר"ג

וחמור לעגלה להסעת חולה מסוכן וכדומה, אסור לרתום לעגלה שוורים וחמורים נוספים שאין בהם צורך כדי להסיע את החולה.

אחד המקרים הידועים של איסור שנדחה הוא ההיתר לתלות חוטי צמר של ציצית בבגד של פשתן. אף על פי שהתורה אוסרת ללבוש בגד העשוי מצמר ופשתים, קיימת דרשה מיוחדת להתיר את האיסור לצורך קיום מצוות ציצית, מפני ש"עשה דוחה לא תעשה", ומצוות ציצית דוחה את איסור שעטנז. האם מותר להוסיף צמר במקומות נוספים בבגד פשתן זה, לאחר שכבר הותר לתלות בו חוטי צמר מציצית? בעל "שאגת אריה" (סימן ל') קובע נחרצות כי הדבר אסור, ולא הותר לתלות צמר בבגד זה אלא לצורך המצווה ותו לא.

עתה הבה נלמד את משנתנו העוסקת בשני שדות זרועים חטים, ובעליו של אחד השדות חפץ לזרוע ביניהם זרע מסוג אחר. "רבי שמעון אומר, אחד זרע פשתן ואחד כל המינין". במילים אלו מובאת דעתו במשנה, בלא לציין אם כוונתו להתיר או לאסור! ואכן, דעות קטביות אנו מוצאים בראשונים בפירוש דבריו.

הרמב"ם מפרש שכוונתו לאסור, אך הר"ש משאנץ מסיק מדברי התלמוד הירושלמי שכוונת רבי שמעון להתיר לזרוע בין שני השדות, מפני שרבי שמעון סובר שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ומתוך שאינו נאסר משום שדה חבירו לא נאסר גם מפני חטיו.

כיצד נוכל להבין דין מעניין זה? כוונת הדברים היא שהואיל ומותר לו לזרוע זרע אחר סמוך לחטיו של חבירו, כי אינו יכול לאסור את תבואת חבירו, הרי שבמקום זה הותרו הכלאים והוא רשאי להוסיף חטים מן הצד השני בתוך שדהו. כביכול אנו אומרים: אם כבר הותרו כאן כלאים - אפשר להוסיף עליהם בכמות.

מאליה קמה וניצבה השאלה, במה שונה מקרה זה ממקרה הצמר והפשתים? מדוע אסור להוסיף צמר על חוטי הציצית בבגד פשתן, ובשדה זה מותר להוסיף חטים ולהגדיל את הכלאים? ובכן, הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך (מעדני ארץ, כלאים, עמודים כ"ו וקכ"ו) מסביר כי שונים שני המקרים זה מזה.

בבגד הפשתן נדחה האיסור מפני מצוות עשה - מצוות ציצית. האיסור עומד בתקפו כל העת, אך מנגד מצוות עשה של ציצית דוחה אותו. נקל, איפוא, להבין, כי אי אפשר להרחיב את גבולות האיסור מעבר למה שדרוש לצורך המצווה. שונים הם פני הדברים בשדות החטים שאנו עוסקים בהם. רבי שמעון נוקט שאין כל איסור לאדם לזרוע מין אחר בשדהו בסמוך לשדה חטים של חבירו. אין כאן דחייה של האיסור, אלא במקרה כזה לא אסרה התורה את הכלאים, כלומר: תערובת כזו אינה תערובת האסורה, ולפיכך גם התוספת לתערובת זו אינה הופכת אותה לתערובת אסורה. לפיכך סובר רבי שמעון שהוא רשאי לזרוע חטים גם בשדהו שלו, לפי שבמקרה זה אין איסור כללים כלל.

צעילוי נשמת

מרת **הינדא פרומר** ע"ה

ב"ר אלכסנדר אפרים ז"ל
נלב"ע כ"ט בטבת תש"ס

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר **נח ליפמן הכהן אורנבוך** ז"ל
ב"ר עמנואל ז"ל נלב"ע כ"ב בטבת תשל"ו

ומרת **גניה אורנבוך** ע"ה
ב"ר דוד חרש ז"ל נלב"ע ח' בכסלו תש"ן

תנצב"ה

הונצחו ע"י ידידינו חתנם ובתם הר"ר **שמואל אורנבוך** זוג' מרת **אסתר** שיחיו - בני ברק

צעילוי נשמת

מרת **אדלה (איידל) האוזר** ע"ה

ב"ר יונה פאטשוק ז"ל
נלב"ע כ"ו בטבת תשס"ד

תנצב"ה

הונצחה ע"י בנה ידידינו
ר' **שלמה האוזר** שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר **יוסף רוזינגר** ז"ל

ב"ר אברהם שמשון ז"ל נלב"ע כ"ה בשבט תשס"ב

מרת **חנה (הלן) רוזינגר** ע"ה
ב"ר אהרן ז"ל נלב"ע כ"ח בטבת תשס"ב

תנצב"ה

הונצחו ע"י נכדם הר"ר **דב ריגר** שיחיו

עשרות אלפי גמרות
מודפסות ונלמדות
לעילוי הנשמה המונצחת
בעמוד הגמרא

הקדם והנצח את נשמות יקיריך ז"ל

שיום הזיכרון שלהם חל בחודשים:
ניסן - אייר - סיון - תמוז

בגמרא המיוחדת "מהדורת כתר הש"ס" בהוצאת "מאורות"

לפרטים והרשמה: טל. 03-5775307 פקס. 03-7601020